

BOCINS D'HISTÒRIA

Enric Ortega

Museu Arxiu de Vilassar de Dalt

Procedent de la donació de la Sra. Montserrat Bigues de can Ronda de Vilassar de Dalt al Museu Arxiu de Vilassar a través de la Sra. M. Teresa Comes ens va arribar un volum amb diferents edicions de sonets de mitjans del s. XIX enquadernats relligats de manera casolana. La majoria de sonets ocupen dues quartilles per ambdues cares i moltes d'elles porten la data d'impressió, de 1850 a 1870. Els sonets i poemes són de temàtica amorosa, política, o reflex d'una notícia de l'època. El sonet de la "Mariona de les unses" és l'únic de temàtica local localitzat en tot el recull, i pel seguit de cognoms que esmenta caldria situar-lo al poble de Vilassar de Mar. Malgrat no dur una data impresa, pel context intuïm que es tracta també d'una obra de la segona meitat del segle XIX. Seguidament reproduïm el document.

CANSÓ NOVA
DE LA
MARIONA DE LAS UNSAS.

1.

Una marsera hi havia
en lo poble de Vilasá
molt beata y embustera
que ha tolom va enganyá
ay mireus la bona pesa
de quin modo als vá ensisá;

La Mariona de las unsas
lo poble vá espavilá.

2.

Que us servexi de esperiencia
no os fien dels coneguts
os faran el mieu mieu
hasta que os veuran perduts

no feu com la Doña Santa
quels pobres vá estafá;

La Mariona de las unsas
lo poble va espavilá.

3.

Anava de casa en casa
axó va de mi á tú
per mort de Deu to demano
que no ho diguis á ningú
ay mireus la gata moxa
de quin modo als vá enradá;

La Mariona de las unsas
lo poble va espavilá.

4.

Un dia la Talona
cap á can Tali va aná
dien men vaix á la Mariona
á dirli si mels vol torná
li respon la bruxa estafa
ara nous puch pas pagá;

La Mariona de las unsas
lo poble va espavilá.

5.

Surt la pobra desesperada
veyen que no podia cobrá
á la entrada de can Tali
un treball li va agafá
al cap de mols pochis dias
la Talona varen enterrá;

Per mort de la Mariona
dels quatre cents que va estafá.

6.

Lo dia quatre de Abril
lo deute se descubrí
de aquesta bona pesa
un treball sen fa vení
un grans gemechs sentian
cuan al llit sen vá tirá;

La Mariona de las unsas
quel poble va espavilá.

7.

Cuan ho va sabé al seu homa
molt sent va desesperá
el dia dotse de Abril
al carril se va aná tirá
marits nous fieu de donas
no las deixau pas governá;

Com la Mariona de las unsas
lo poble va espavilá.

8.

Tot aixó aná al oídos
dels pobres acreedors
se varen dir del un al altre
ja pasem de trenta dos
lo deute son cinch mil duros
y nols podrá pas pagá;

La Mariona de las unsas
lo poble vá espavilá.

9.

Ella va tirá bon calcu
de buscar procuradó
es un gran mestre de casas
com un ataconadó
fento corre pels notaris
dien ja se pagará;

La Mariona de las unsas
lo poble va espavilá.

10.

Encara quels teus si posin
an Cuyas y Vinardell
aurás de pagá al delicté
que ets comés á molta gent
mes que fasin lo que vulgin
de aixó no se escapará;

La mariona de las unsas
lo poble va espavilá.

11.

Al cap de uns cuans dias
varen cridá als acreadors
cuan son á casa seva
allá se van juntá tots
li varen dir á la marmota
de quin modo als ets gastats.

A la Mariona de las unsas
quel poble va espavilá;

12.

Mireus la cara gruixuda
quins modos de estafá
men aniré á cala Quima
que allá sempre ni aurá
an Jusapet als y daba
pensen ja mels tornaré.

La Mariona de las unsas
quel poble va espavilá;

13.

Ay Jusapet y Traseta
quin gipó sen ha cordad
de las grogas que li dabas
sen ha ben aprofitat
nes la causa una persona
si á tú te va engañá;

La Mariona de las unsas
quel poble va espavilá.

14.

Están ab la porta tancada
sempre fent lo ploricó
deya la mara á la filla
no podrás pas fe al senyó
tenin al noy marmolista
mes per aixó nons dexará;

La Mariona de las unsas
lo poble va espavilá.

15.

Cuan se va veurer enredada
un pensament an va fé
de demaná á Rosalía
y la Adelayda farré
als y deya sobre tot
que nos pugui respirá;

La Mariona de las unsas
lo poble va espavilá.

16.

Ay mireus la cul de tronju
quin una sen va pensá
á la Manjó y la Sibina
per podelsi empiscá
de dos cens cinquanta duros
papers falsos als va entregá;

La Mariona de las unsas
quel poble va espavilá.

17.

Una sarta pobra dona
ab una casa va aná
á demaná dugas pesetas
y no las varen vulgué deixá
y va aná la bona fló
vintisinch naps varen reijá;

A la Mariona de las unsas
quel poble va espavilá.

18.

La Parona y la Rosquillas
sen volian desidí
de ficarla á la galera
que may mes pogués sortí
la Puica y la Barbeta
la voldrian escorxá;

A la Mariona de las unsas
quel poble va espavilá

19.

La Gayot ya se escabella
y an Ramon Pona en cara mes
y tambe la xica Fali
ja ni deuan sis cents mes
á cal Llop del ocata
si voldrian esbravá;

Am la Mariona de las unsas
perque tots als va enganyá.

20.

Lo que estafaba la Beata
al poble de Vilasá
si veritat es lo ques diu
un senyó se habilita
va ensenyá la filla mestra
y un estudi li va plantá;

La Mariona de las unsas
quel poble va espavilá.

21.

Lo que pasa ab la meva Tia
no es res de estranyá
deya la Pepa Xaronas
al milló senyó ho fá
y la tenian per bona dona
perque anava á confesá;

La Mariona de las unsas
quel poble va espavilá.

22.

Mireus la Pepa Xaronas
encara gosa xarrá
va di ab una criatura
lo que tú tens de cantá
la Tia vol plantá butiga
de pintas de pentiná;

Per pentiná la llana
de la gent de Vilasá.

23.

Ay sarpen infernal
aixis tem de anomená
es desonrat la parentela
y vária gent de Vilasá
ha deixat una memoria
que may mes se borrará;

De la Mariona de las unsas
que tothom va escarmentá.

24.

Jovenets de vuy en dia
tinguen un poch de miramen
caseros ab noyas pobres
que tinguin entenimen
nous feu de las riquesas
que quin te sels vol guardá;

Per la Mariona de las unsas
quel poble va espavilá.

25.

La vida de aquesta dona
es molt llarga de contá
que la primera família
tots als drets als va quitá
se va vendre una casa
y ningú sen va honrá;

La Mariona de las unsas
lo poble va espavilá.

26.

Ay no ploris filla meva
que mol be ans surtirá
anirem cap á Castilla
y parlarem al castellá
yo ab gorro y tu xambergó
ningú ans concinirá;

Es la Mariona de las unsas
quel poble va espavilá.

27.

Tenia moltes amigas
cuan lo estudi li va plantá
de ensenyá la llengua parda
de cusi y de brodá
nol y vol da las cadiras
ni als dinés de brodá;

La mestresa del ull genyu
que lothom la burrirá.

28.

La ques fa di Donya Santa
quin una sen ha pensat
de aná viurer á Barcelona
per está ab tranquilat
ja te demana venjansa
de la mort que tu es causat
lo pobre del teu marit
que Deu lagi perdonat.

29.

Al dany que tú ets causat
en dita població
segons diu la lley de Deu
no pots alcansar perdó
en que vasis cada dia
a ulsa y a contesa
que sils dius la veritat,
ningú te absoldrá.

FI.

Propiedad de Pablo García.